

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полиция органдарының кинологиялық қызметін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2021 жылғы 12 қаңтардағы № 11 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2021 жылғы 15 қаңтарда № 22077 болып тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2022 жылғы 23 қыркүйектегі № 821 бұйрығымен

Ескерту. Күші жойылды – ҚР Қорғаныс министрінің 23.09.2022 № 821 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 16 тамыздағы № 1074 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігі туралы ереже 21-тармағының 19-76) тармақшасына сәйкес БҰЙЫРАМЫН:

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полиция органдарының кинологиялық қызметін ұйымдастыру қағидалары бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери полициясы бас басқармасы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы бұйрықты алғашқы ресми жарияланғанынан кейін Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің интернет-ресурсына орналастыруды;

3) мемлекеттік тіркелген күннен бастап күнтізбелік он күн ішінде осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің Заң департаментіне жолдауды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қорғаныс министрінің бірінші орынбасары – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Бас штабының бастығына жүктелсін.

4. Осы бұйрық лауазымды адамдарға, оларға қатысты бөлігінде жеткізілсін.

5. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасының
Қорғаныс министрі*

Н. Ермекбаев

Қазақстан Республикасы
Қорғаныс министрінің

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полиция органдарының кинологиялық қызметін ұйымдастыру қағидалары

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полиция органдарының кинологиялық қызметін ұйымдастыру қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар), Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полиция органдарының кинологиялық қызмет жұмысын ұйымдастыруының тәртібін айқындайды.

2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері (бұдан әрі – ҚР ҚК) әскери полиция органдары кинологиялық қызметінің негізгі бағыты қызметтік иттерді (бұдан әрі – иттер) дайындау және ҚР ҚК әскери полиция органдарының қызметтік ісінде іс жүзінде пайдалану болып табылады.

3. Осы қағидаларда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) апортировка – жаттықтыру элементі, иттің қандай да бір затты алып келуі;
2) арнайы жаттықтыру курсы – иттің белгілі бір қызмет түрі үшін қажетті арнайы дағдыларын қалыптастыру;

3) жалпы жаттықтыру курсы – айтқанға көндіру және ептілік жаттығуларының жиыны. Иттерді жаттықтырудың арнайы спорттық және қызметтік түрлерінің алдындағы "жалпы", алдын ала, негізгі курс болып табылады;

4) жаттықтыру – бұл жаттықтыру процесінде итте қалыптасқан шартты рефлексдерді (дағдыларды) бекіту, оларды қызметтің нақты шарттарына қатысты дамыту және жетілдіру мақсатындағы жүйелі жаттығулар;

5) жоғары нерв қызметінің түрі – организмнің қоршаған ортамен өзара әрекеті сипаттамасын айқындайтын және организмнің барлық функциясында өз көрінісін табатын нерв жүйесінің туа біткен және жүре пайда болған қасиеттерінің жиынтығы;

6) кинолог – итті тәрбиелеу, жаттықтыру және дайындау жөніндегі маман;

7) қызметтік иттерді дайындау – бұл жүйелі, қызмет атқару үшін қажет белгілі бір жағдайларда иттерді әртүрлі күрделі әрекеттерді жасауға бағытталған үйрету. Бұл әрекеттерді ит кинологтың сигналдары (ауызша командалары, қол қимылдары) бойынша жүзеге асырады. Иттерді дайындау процесі оларда қажетті қозғалу және тежелу дағдыларын қалыптастыруды қамтиды;

8) рефлекс – тірі организмнің рецепторлардың қатысуымен және нерв жүйесінің басқаруымен өтетін қандай да бір ықпалға стереотиптік реакциясы;

9) фигурант – кинологтың көмекшісі кинологтың басқаруымен иттермен жұмысты ұйымдастырады, жануардың нақты немесе өзге де қабілетін (

мінез-кұлқы, темпераментін, адаммен күресу қабілетін және иттің жалпы дайындығын) айқындауға көмектеседі;

10) экстерьер – жануарлардың сыртқы келбеті және дене бітімі.

2-тарау. Қызметтік иттерді қолдану және дайындау тәртібі

4. Әскери полиция органдарының қызметтік иттері қызметтік қолдану түрлері бойынша іздестіру, патрульдік және қарауылдық санаттарына бөлінеді.

5. Қызметтік иттер мынадай жағдайларда қолданылады:

1) әскери қызметшілерді қорғау, олардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіретін қаскүнемдердің шабуылынан өзін-өзі қорғау;

2) ішкі істер органдарымен бірлесіп қоғамдық тәртіпті күзетуді жүзеге асыру, жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу, қоғамдық қауіпсіздік пен төтенше және соғыс жағдайы құқықтық режимдерін қамтамасыз ету, сондай-ақ табиғи, техногендік және әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлардың салдарын жою жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру;

3) әскери бөлімдердегі жаппай тәртіпсіздіктің, сондай-ақ әскери қызметшілердің қоғамдық тәртіпті және әскери тәртіпті топтасып бұзуының жолын кесу;

4) әскери қалашықтарға, объектілерге, құрылыстарға, үй-жайларға, ғимараттарға және әскери көлік құралдарына жасалған шабуылды тойтару немесе оларды басып алған жағдайда босату;

5) егер құқық бұзушылар әскери тәртіпті сақтау және қоғамдық тәртіпті қорғау жөніндегі өздеріне жүктелген міндеттерді орындайтын әскери полиция қызметкерлеріне бағынбааса немесе қарсылық көрсетсе, оларды әскери бөлімдерге және гауптвахтаға жеткізу, ұсталған, күзетпен қамауға алынған адамдарды айдауылмен алып жүру және күзету үшін ұстау;

6) бөлімді немесе қызмет орнын өз еркімен тастап кеткен, анықтау органдарынан жасырынып жүрген әскери қызметшілерді іздестіру;

7) есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорларды заңсыз сақтау, қаруды, оқ-дәріні, жарылғыш заттарды ұрлау және жоғалту, сондай-ақ әскери қызметшілерді іздестіру фактілерінің алдын алуға және оларды анықтауға бағытталған алдын алу іс-шараларын жүргізу;

8) Қазақстан Республикасының құқық қорғау және (немесе) мемлекеттік арнайы органдары өткізетін іс-шараларға әскери полиция органдарының әскери қызметшілері тартылған жағдайларда.

6. Иттерді дайындау жалпы және арнайы үйретуден, сондай-ақ жаттықтырудан тұрады.

7. Жаттықтыруға кірісе отырып, кинолог иттердің ерекшеліктерін (жасын, денсаулығының жай-күйін, оған дейін тәрбиеленген жағдайларын, нерв

жүйесінің ерекшеліктерін, мінез-құлқының басым реакцияларын және әр түрлі тітіркендіргіштерге қатысын) зерделейді:

1) иттерді дайындау жүйесі үш кезеңде өтеді;

2) иттерді дайындау жүйесінің бірінші кезеңі – дайындық, мүмкіндіктерін және табиғи қабілеттілігін анықтау мақсатында, белгіленген қызметтік қолдану түрлеріне (ізвестіру, қарауылдық) дайындау үшін иттерді тестілеу (басымдылық реакциясы, жоғары жүйке жұмысының типін, олардың физикалық жай-күйін, иіс сезуінің өткірлігін және басқа да қасиеттерін анықтау);

3) иттерді дайындау жүйесінің екінші кезеңі – жалпы тәртіптік, иттердің жалпы айтқанға көндіру тәсілдерін қалыптастыру және алдағы уақытта оны бекітуге арналған. Бұл ретте, тәсілдердің түрлері мен олардың саны иттің қызметке арналуынан және оларды даярлаудың барлық курсына бөлінген уақытқа негізделіп отырып айқындалады. Иттер үшін жалпы жаттықтыру тәсілдерінің саны, әсіресе бастапқы даярлық кезеңінде мақсатқа сәйкестілік пен қажеттілік қағидатына қарай, барынша азайтылады, жалпы жаттықтыру курсына:

1) итті кинологқа үйрету;

2) итті лақап атқа үйрету;

3) итті қарғыбауға үйрету;

4) итті тізгінге үйрету;

5) итті тұмылдырыққа үйрету;

6) итті жиынтық жағдайды қабылдауға үйрету;

7) итті кинологқа жақындауға және одан кетуге үйрету;

8) итті кинологтың жанында жүруге үйрету;

9) итті отыруға үйрету;

10) итті жатуға үйрету;

11) итті орнында тұруға үйрету;

12) итті заттарды алып келуге үйрету;

13) итті дауыс беруге үйрету;

14) итті жағымсыз әрекеттерді тоқтатуға үйрету;

15) итті кедергілерден өтуге үйрету;

16) итті қозғалу қарқынын бәсеңдетуге үйрету;

17) итті жорғалауға үйрету;

18) итті жүзуге үйрету;

19) итті атыстарға үйрету;

20) итті тауып алған немесе бөгде адам берген тағамнан бас тартуға үйрету кіреді.

4) иттерді дайындау жүйесінің үшінші кезеңі – арнайы жаттықтыру, оның негізгі міндеті оқу жағдайлары шарттарында иттердің нақты санаты үшін қажетті арнайы жаттықтыру тәсілдерін иттердің айқын орындауы болып табылады.

Іздестіру итін дайындау кезінде түпкілікті мақсат итті оқу-жаттығу объектісі болып табылатын аумақта (ғимараттарда, үй-жайларда) жарылғыш заттарды іздеуді сенімді жүзеге асыруға үйрету болып табылады, арнайы жаттықтыру курсына:

- 1) итті қозғалмайтын және қозғалатын көлікте жұмыс істеуге үйрету;
- 2) багажды тінту;
- 3) жүктерді тінту;
- 4) жеңіл және жүк автокөлігін тінту;
- 5) адамды іріктеу;
- 6) үй-жайлардың жергілікті жерін тінту кіреді.

3-тарау. Қызметтік иттерді жоспарлау және жаттықтыру

8. Бөлімшелерде иттерді жаттықтыру жартыжылдыққа әзірленетін иттерді дайындауға арналған жаттықтыру тапсырмаларына (бөлімшеде иттерді жаттықтыру жоспар-кестесіне) сәйкес ұйымдастырылады және жүргізіледі.

9. Жаттықтыру:

1) іздестіру иттері үшін 2 сабақ – таңертең, 4 – күндіз, 1 – кешке, 2 – түнде есебінен айына 9 сабақ (күніне үш сағаттан) (олардың ішінде 1 бақылау-тексеру). Сабақтар объектіге іргелес жерлерде (тапсырмаларды орындау ауданында) және оқу-жаттығу қалашығында өткізіледі.

2) қарауылдық иттер үшін 1 сабақ – таңертең, 3 – күндіз, 1 – кешке, 1 – түнде есебінен айына 6 сабақ (олардың ішінде 1 бақылау-тексеру). Сабақтар: 2 – қызметте пайдалану орындарында, 4 – оқу-жаттығу бекеттерінде өткізілсін.

10. Кинологиялық қызметтің мамандары ай сайын 30-ына дейін иттерді жаттықтыру жөніндегі сабақ кестесін жасайды және оны тікелей бастық бекітеді. Сабақтар кестесіне иттерді жаттықтыру жөніндегі тақырыптар, сондай-ақ қиындықтарды енгізу мен пысықтаудың нақты міндеттері қосылады.

11. Иттерді жаттықтыру жөніндегі сабақтар иттерді жаттықтыруды (үйретуді) есепке алу күнделіктерінде Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша есепке алынады.

12. Жергілікті жерлерді, үй-жайларды тінту үшін иттерді жаттықтыру кезінде өсімдіктер өскен учаскелер, тұрғын емес үй-жайлар, жертөлелер пайдаланылады.

13. Көлік құралдарын тінту қарап-тексеру жөніндегі сабақтар оқу-жаттығу алаңында, сондай-ақ бақылау-өткізу пункттерінде өткізіледі.

14. Қарауылдық иттерді жаттықтыру бойынша сабақтар бұзушылардың күзетілетін объектіге кіру үшін қолданатын әдістерін ескере отырып, оқу-жаттығу бекеттерінде немесе оларды қызметте пайдалану орындарында өткізіледі.

Қарауылдық иттердің оқу-жаттығу бекеттерінде иттерді жаттықтыру кезінде фигуранттың іс-қимылдары үшін техникалық күзет құралдарының жұмыс істеуін еліктететін аспаптар, қазбалар, шұңқырлар, қоршаудағы ойық жерлер жабдықталады.

Қарауылдық иттерді тамақ жемеуге, бұзушыны ұстауға, атыстарға, жарылыстарға, қатты дыбыстық және сәулелік тітіркендіргіштерге байыпты қарауға жаттықтыру, оқу-жаттығу бекеттерінде қызметті қырағы атқару дағдыларын пысықтаумен жиынтықта өткізіледі.

15. Иттерде жалпы жаттықтыру дағдыларын жетілдіру арнайы жаттықтыру дағдыларын пысықтаумен қатар жүргізіледі. Жалпы жаттықтыру тәсілдері бойынша сабақтар өткізу кезінде иттер айқындылыққа, шапшаңдыққа және оларды кідіріссіз орындауға қол жеткізуі қажет.

16. Иттердің барлық санатын жаттықтыру кезінде оқу-материалдық базаның жылжымалы және тұрақты элементтері пайдаланылады. Иттерді жаттықтыру бойынша сабақтар тапсырмаларды орындаудың нақты шарттарына барынша жақындатылған болады.

17. Команда бұйрықты дауыс ырғағымен беріледі. Еркелету дауыс ырғағы итті мадақтау үшін қолданылады ("Жақсы" лепті дауыс). Қорқытатын дауыс ырғағы ит өзінен талап етілген іс-әрекетті орындамаған жағдайларда немесе оның қандай да бір орынсыз іс-қимылын тоқтату қажет болғанда қолданылады.

18. Итті басқару үшін дауыс командалары және қол қимылдары (жаттықтырудың әрбір тәсіліне белгіленген жаттықтырушы қолының белгілі қимылдары) қолданылады.

19. Жаттықтыру итті кинологқа бекітіп бергеннен 5-7 күннен кейін басталады. Осы күндер ішінде кинолог иттің мінез-құлқының өзіндік ерекшеліктерін айқындайды және оны өзіне үйретеді.

20. Итті жаттықтыру түрлі әдістермен жүргізіледі. Мынадай төрт әдісті ажырата білу қажет:

- 1) дәммен мадақтау;
- 2) механикалық;
- 3) ойын;
- 4) еліктеушілік.

Дәммен мадақтау әдісі кезінде жаттықтырудың жеке тәсілдерін пысықтау үшін азық-түлік тітіркендіргіштері пайдаланылады.

Механикалық әдіс кезінде жаттықтырудың жеке тәсілдерін пысықтау үшін шартты тітіркендіргіш иттің қорғаныштық рефлексін тудыратын физикалық немесе ауыртып ықпал етумен бекітіледі.

Ойын әдісі иттің белгілі, қажетті иісі бар "ойыншықпен" "ойнауы" процесінде онда пайда болатын қажетті машықтарды тудыруға негізделген.

Ойын әдісі иттерді жарылғыш заттарды, есірткі заттарын және қаруды іздеуге жаттықтыру кезіндегі негізгісі болып табылады.

21. Даярлық кезінде кинолог жаттықтырылатын иттің жалпы жай-күйін (оның денсаулығын, мінез-құлқы ерекшеліктерін), сондай-ақ даярлық өткізілетін сыртқы шарттарды ескеруі тиіс.

22. Иттің қызығушылығын сақтау үшін жаттықтырудың барлық кезеңінде әрбір сабақта қолданылатын тәсілдерді кезектестіру және "қарапайымнан күрделіге" қағидаты бойынша иттерді жаттықтыру қажет.

23. Иттерге оларды бастапқы жаттықтыру кезінде сыртқы тітіркендіргіштер қатты ықпал етеді, олар итті талап етілетін іс-қимылдарды орындаудан алаңдатуы мүмкін. Оған жол бермеу үшін :

1) бастапқы жаттықтыруды қатты әсер ететін сыртқы тітіркендіргіштер болмаған кезде жүргізу;

2) жаттықтыру шарттарын ұдайы қиындата отырып, итті сыртқы тітіркендіргіштер болған кезде дағдыларды мүлтіксіз орындауға үйрету.

24. Қызметтік иттердің дайындық деңгейін тексеру үшін бағалау көрсеткіштері Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес тексеріледі. Әскери полиция органдарының бастықтары қорытынды тексерулер кезінде, кинология бөлімшелерінің бастықтары барлық иттерді қамтумен тоқсанына бір рет тексереді.

Қазақстан Республикасы Қарулы
Күштері әскери полиция
органдарының кинологиялық
қызметін ұйымдастыру
қағидаларына
1-қосымша
Нысан

Қызметтік итті жаттықтыруды (үйретуді) есепке алу күнделігі

_____ (маманның
лауазымы, әскери

атағы, _____ бекітіліп берілген
тегі мен

инициалдары) _____ (иттің
лақап аты,

санаты, бөлімшенің, _____
әскери бөлімнің

атауы)

Басталды 20__ жылғы " __ " _____.

Аяқталды 20__ жылғы " __ " _____.

--	--	--	--

Сабақтың күні, нұсқасы және уақыты	Сабақтың қысқаша мазмұны	Сабақтың нәтижелері	Сабақ жетекшісінің (тексерушінің) ескертулері мен нұсқаулары

Ескертпе:

- 1) күнделік бөлімшенің әрбір итіне жүргізіледі;
- 2) сабақтың мазмұнын маман оны өткізу алдында жазады;
- 3) итке бекітіліп берілген маманның лауазымы, әскери атағы, тегі мен инициалдары титул парағына қарындашпен жазылады.

Қазақстан Республикасы Қарулы
Күштері әскери полиция
органдарының кинологиялық
қызметін ұйымдастыру
қағидаларына 2-қосымша

Қызметтік иттердің дайындық деңгейін тексеруге арналған бағалау көрсеткіштері

Р/с №	Нормативтердің (жаттығулардың) атаулары және оларды орындау шарттары	Жоғары балл	Балдарды төмендету
1-тарау. Жалпытәртіптік курс			
1	Жанында жүру "Жаныма" командасы, кимыл – сол жақ қолдың алақанымен жамбасты қағу. Қозғалу бағыты мен қарқынының өзгеруіне қарамастан, ит тізгінсіз маманның сол аяғының жанында жүру керек, маман тоқтаған кезде өздігінен оның сол аяғының жанына отыруы керек. Команданы немесе кимылды қайталау тек маман қозғалысының бағыты немесе қарқыны өзгерген кезде рұқсат етіледі.	5	1 балға: қайталап берілген команда немесе кимыл үшін; ит маманнан артта қалған , 2 секунд ішінде аяғының жанына қайтып келумен алға немесе шетке шығып кеткен әрбір жағдай үшін; егер ит маман тоқтағаннан кейін өздігінен 2 секунд ішінде оның сол аяғының жанына отырмаса. 5 балға: иттің маманнан 2 секундтан көп уақытқа кетіп қалғаны үшін
			1 балға:

2

Еркін жай-күйі
"Серуенде" командасы,
қимыл – оң қолды сол
жамбастан иық деңгейіне
алға сермеу. Ит
маманның бірінші
командасы немесе
қимылы бойынша
жылдам еркін жай-күйге
көшуі керек

5

			команда немесе қимыл үшін
3	<p>Маманға келу "Маған кел" командасы, қимыл – иық деңгейінен түзу сол қолды шет жақтан жамбас жанына күрт төмен түсіру. Ит еркін жай-күйде маманның бірінші командасы немесе қимылы бойынша жылдам жүгіріп келіп, оның сол аяғының жанына отыруы керек.</p>	5	<p>1 балға: қайталап берілген команда немесе қимыл үшін; иттің маманға адымдап келгені үшін; ит маманға жолда кідірумен келгені үшін; егер ит маманға келген кезде оның сол аяғының жанына отырмаса немесе дұрыс отырмаса</p>
4	<p>Отырғызу "Отыр" командасы, қимыл – алақанын төмен қаратып еркін созылған оң қолды алға және иық деңгейінен аздап жоғары сермеу. Ит маманның бірінші командасы немесе қимылы бойынша, орнынан жылжымай, жылдам және анық отыруы керек.</p>	5	<p>1 балға: қайталап берілген команда немесе қимыл үшін; иттің дұрыс отырмағаны үшін (бір жақ сауырына қисайып отыру); иттің 0,5 метрден алыс орнынан кеткені үшін; 4 балға: итте тағаттылық болмаса. 5 балға: иттің орнынан 0,5 метрден алыс кеткені үшін</p>
5	<p>Жатқызу "Жат" командасы, қимыл – алақанын төмен қаратып алдын ала алға және иық деңгейінен аздап жоғары созылған оң қолды күрт төмен түсіру. Ит маманның бірінші командасы немесе қимылы бойынша орнынан жылжымай, жылдам және нық жатуы керек</p>	5	<p>1 балға: қайталап берілген команда немесе қимыл үшін; итті дұрыс жатқызбағаны үшін (бір жақ сауырына қисайып отыру); иттің 0,5 метрден алыс орнынан кеткені үшін. 4 балға: итте тағаттылық болмаса. 5 балға: иттің орнынан 0,5 метрден алыс кеткені үшін</p>
6	<p>Тұрғызу "Тұр" командасы, қимыл – сол қолдың алақанын жоғары қаратып өзінің алдында иық деңгейіне дейін күрт көтеру.</p>	5	<p>1 балға: қайталап берілген команда немесе қимыл үшін; иттің 0,5 метрден алыс орнынан кеткені үшін.</p>

	Ит маманның бірінші командасы немесе қимылы бойынша, орнынан жылжымай, жылдам және нық төрт тағандап тұруы керек.		4 балға: итте төзімділік болмаса. 5 балға: иттің орнынан 0,5 метрден алыс кеткені үшін.
7	Дауысын шығаруға (үруге) шақыру "Дауыс" командасы, қимыл – оң қолды иық деңгейінде ұстап алақанды итке қаратып жан-жаққа бұлғау. Ит маманның бірінші командасы немесе қимылы бойынша, орнынан жылжымай және өзінің тұрысын өзгертпей жылдам және анық дабысы шығаруға (үруге) тиіс	5	1 балға: қайталап берілген команда немесе қимыл үшін; ит өзінің тұрысын өзгерткені үшін; иттің орнынан, бірақ 0,5 метрден артық емес кеткені үшін. 5 балға: иттің орнынан 0,5 метрден артық кеткені үшін
8	Еңбектеу "Еңбекте" командасы, қимыл – тізе деңгейінде болатын оң қолдың алақанын итке қаратып жан-жаққа бұлғау. Ит маманның бірінші командасы немесе қимылы бойынша жолда кідірмей және алдыңғы аяғының шынтак буынын жерден көтермей жылдам және нық оған қарай 20 метрге еңбектеуі керек.	5	1 балға: қайталап берілген команда немесе қимыл үшін; ит шынтак буынын жерден көтеріп өткен ара қашықтықтың әрбір метрі үшін; жолда кідірумен еңбектегені үшін 5 балға: иттің шынтак буынын жерден көтеріп бір метрден астам жылжығаны үшін
9	Заттарды әкелу (апортировка) "Апорт" және "Бер" командалары, қимыл – оң қолды зат лақтырылған жаққа қарай сілтеу. Ит маманның бірінші командасы немесе қимылы бойынша оның көз алдында 10 метр қашықтыққа лақтырылған затты іздеуге жылдам баруы, оны тез табуы және	5	1 балға: қайталап берілген команда немесе қимыл үшін; маманның командасы немесе қимылына дейін орнынан қозғалғаны үшін ; ит маманға адымдап келгені үшін; ит маманға жолда кідірумен келгені үшін; ит маманға қайтып келе жатқан кезде заттың жерге әрбір құлағаны үшін;

	<p>зақымдамай аузымен тістеп алып келуі керек. Маманның "Бер" деген командасына дейін затты аузында тістеп тұрып, бір адым қашықтықта оның алдына отыруы керек.</p>		<p>иттің затпен ойнағаны үшін; егер ит затты алып келгенде, үйретушінің алдында отырмаса немесе дұрыс отырмаса; 5 балға: иттің алып келетін затты бүлдіргені үшін</p>
10	<p>Қажет емес әрекеттерді тоқтату Қ о р қ ы т у интонациясымен берілетін "Фу" командасы. Маман итті оның көз алдында кемінде 10 метр қашықтыққа лақтырылған затты іздеуге жібереді. Ит затты алып 3-4 метр жүргеннен кейін маман "Фу" командасын береді. Ит маманның бірінші командасы бойынша әрекетті дереу тоқтатуы керек.</p>	5	<p>5 балға: қайталап берілген команда үшін;</p>
11	<p>Атуға әрекеті Ит өзінен 50 метрден кем емес қашықтықта жүргізілген үш атысқа байыпты қарауы тиіс.</p>		
	<p>Ит өзінің қозғалу бағыты мен қарқынын, сондай-ақ өзінің фигурантқа қатысты мақсатын өзгертпеуі тиіс.</p>	10	<p>2 балға: атудан кейін иттің шабуыл бағытынан ауытқуы, бірақ одан мүлдем бас тартпағаны үшін; ит атудан кейін шабуыл қарқынын төмендеткені үшін; кейіннен оны қайта жалғастырумен атудан кейін ит тістеуін тоқтатқаны үшін 10 балға: ит шабуылын (күресін) тоқтатқаны және атудан кейін фигуранттан кеткені үшін</p>
	<p>Табылған азыққа әрекеті</p>		

12	<p>Көлемі 3-5 шаршы метр үй-жайдың еденіне 3 кесек ет алдын ала тасталған, оның әрқайсысының салмағы 30-50 грамм. Ит 1 минут ішінде үй-жайда жалғыз болады. Уақыт өткеннен кейін итке таныс емес адам тағы 2 кесек етті лақтырады. Осыдан кейін ит үй-жайда 1 минут болады.</p> <p>Ит қойылған және лақтырылған етке байыпты қарауы тиіс.</p>	5	5 балға: иттің еденнен табылған немесе лақтырылған етті жеп қойғаны үшін
----	---	---	---

2-тарау. Арнайы курс

1-параграф. Іздестіру иттері үшін

13	<p>2 сағатқа дейінгі және 5 километрге дейінгі қашықтықтағы ізді фигурант шапшаң жүріспен салып өткен. Іздің орны тексерушінің көз алдында ойлы-қырлы жерлер бойынша өтеді, 4 бұрышы (бұрылысы) бар. Іздің орнында негізгі фигуранттың иісі бар (із салар алдында кемінде 30 минут фигурантта болуы керек) 3 зат (ұзындығы 300 миллиметр ағаш таяқтар) жатады.</p> <p>Заттар іздің орны бойынша қатаң біркелкі салынбайды: біріншісі бастапқы нүктеден кемінде 200 адым, ал соңғысы соңғы нүктеге дейін кемінде 100 адым.</p> <p>Итті жалаушамен (маңдайшамен) белгіленген бастапқы нүктеден ізге қою. Бастапқы нүктеден бес метр жерде қосымша фигуранттардың екі " жалған" ізі бар. Жалған іздердің ескілігі 30 минутқа дейін.</p> <p>Ізбен жұмыс істеу уақыты, фигуранттың ізді</p>	100	<p>20 балға: белгіленген уақыттан артық әрбір 5 минут үшін ;</p> <p>10 балға: әрбір табылмаған зат үшін.</p> <p>Балдар есептелмейді және маманның итпен жұмысы тоқтатылады: егер ит бастапқы нүктеден "жалған" ізбен кеткен болса; егер итте ізбен жұмыс істеуде 50 метр іздің</p>
----	---	-----	--

	<p>салуға жұмсаған уақытымен тең. Оны санау маманға ізбен жұмыс істеуге команда берілген сәттен басталады. Соңғы нүктеде ол маман бойынша белгіленеді</p>		<p>кесіндісі түсіп қалатын болса.</p>
14	<p>Көлікті тінту "Ізде" командасы, қимыл – автомобиль макеті жағына қарай оң қолды сермеу Маман иттің көмегімен шынайы көлемде жасалған және кузовтың жоғары жабынына ретсіз лақтырылған ағаш жәшіктер түрінде тиелген автомобильдің үш макетін жүйелі түрде тінтуі керек. Макеттерді ит тек үстінен тінтиді. Жерде макеттердің астында өткір иісті заттар : бензин, керосин, солярка майы және т.б. ыдыстар тұрады. Комбинезон киген фигуранттар едендегі макеттерде болады. Үш макетті тінтуге – 3 минут. Әрбір макетті тінткеннен кейін маман тексерушіге "автомобильді шығару" туралы өзінің шешімін баяндайды. Маманның итпен бастапқы орны бірінші макеттің эстакада баспалдағының алдында бір метр жерде болады.</p>	80	<p>80 балға: ішінде фигуранты бар "автомобильді шығарғаны" немесе бос "көлікті" "ұстағаны" үшін; нормативті орындауға бөлінген уақыттың мерзімін өткізіп алғаны үшін</p>
2-параграф. Іздестіру және қарауылдық иттер үшін			
	<p>Тура шабуыл "Фас" командасы, қимыл – қашқан фигуранттың бағытына қарай оң қолды сілтеу. Маман сол аяғымен тізерлеп, итті қарғы баудан ұстап тұрады. Алдағы 60 метр тасадан жаттықтыру</p>		

15	<p>костюміндегі және қолында шыбығы (таяғы) бар фигурант пайда болады. Итке арқасын бұрып қарап, ол тез жүгіре бастайды. Маман өзі орнында қалып, итті ұстауға жібереді. Фигурант 20 метр жүгіріп өтіп, айналып бұрылады және айқаймен қолдарын және шыбықты бұлғап итке қарсы жүгіреді. Ату дыбыстары естіледі. Ит айқайларға, соққыларға, атуға назар аудармай, фигурантқа жақындап, жеңінен берік ұстап және оған маман жақындағанға дейін жібермеуі тиіс. Маман итке қарай қозғалуды ит фигурантпен жанасқаннан кейін ғана бастайды. Ұстағаннан кейін маман итті фигуранттан алып кетеді және ұсталған адамды күзетуге команда береді. Шабуыл кезінде үш ату жүргізіледі: біріншісі – фигурант қашқан кезде, екіншісі – фигурант итке қарсы қозғалғанда, үшіншісі – ит жеңінен ұстаған кезде.</p>	100	<p>50 балға: атуға шамалы әрекет еткені, одан кейін мықты тістеп ұстағаны үшін. 100 балға: атуға, фигурантқа қатысты үрей білдіргені үшін</p>
16	<p>Ұсталған адамды күзету "Күзет" командасы, кимыл – оң қолды белден бастап ұсталған адам жаққа сілтеу. Маман ұсталған адамды тінтуді имитациялайды (қолымен фигуранттың денесін жоғарыдан төменге қағу) және итке "Күзет" командасын қайта беріп, 5 адымға алыстайды. Күзету кезінде ит ұсталған адамнан кемінде үш адым қашықтықта отырған күйде болады.</p>	100	<p>25 балға: "Фу" командасын немесе осы нормативтермен көзделмеген басқа команданы (иттің лақап атын) қайталап бергені үшін; иттің "Фу" командасы берілгеннен кейін осы команданы 5 секунд ішінде орындамағаны үшін; күзетілетін адам ұсталған орыннан кетуге әрекет жасағаннан кейін шабуылды кешеуілдеткені үшін.</p>

	<p>Тексерушінің командасы бойынша фигурант ұсталған орыннан кетуге әрекет жасайды. Фигуранттың орнынан жасаған бірінші қозғалысы кезінде ит оның жеңінен берік тістеп шабуыл жасауы және маманның "Фу", "Күзет" командаларына дейін онымен күресуі тиіс.</p>		<p>100 балға маманның итке 5 адымнан жақын жақындағаны үшін; иттің фигурантқа себепсіз шабуыл жасағаны (жұлқылағаны) үшін; иттің күзетілетін адамнан 3 адымнан астам қашықтыққа кеткені үшін .</p>
<p>17</p>	<p>Ұсталған адамды айдауылдау "Күзет" командасы, кимыл –оң қолын белден бастап ұсталған адам жаққа қозғалту. Ұсталған адамды қайта күзетуден кейін маман сол аяғының жанында иті (тізгінсіз) бола тұрып, ұсталған адамның артқы жағында және оңға (солға) қарай тұрады. Қозғалудың алдында: ұсталғанға – "Адым бас", итке – "Күзет" командасын береді және кемінде 30 метр тура айдауылдауды жүргізеді. Айдауылдау кезінде ұсталған адам тексерушінің командасы бойынша маманға шабуыл жасауға бір әрекет жасайды. Ит кідірусіз фигуранттың жеңінен берік ұстап (белсенді шабуыл жасаумен) әрекет жасауы керек. Күресті тоқтату үшін маман итке "Фу" және "Күзет" командасын береді және айдауылдауды жалғастырады. Норматив айдауылдауды аяқтағаннан кейін және маманның "Тапсырылды"</p>	<p>100</p>	<p>25 балға: Фу" командасын немесе осы нормативтермен көзделмеген басқа командаларды (мысалы, иттің атын) қайталап бергені үшін; иттің "Фу" командасы берілгеннен кейін осы команданы 5 секунд ішінде орындамағаны үшін; күзетілетін адам маманға шабуыл жасауға әрекет еткеннен кейін, шабуылды кешеуілдеткені үшін. 100 балға иттің айдауылдайтын адамға себепсіз шабуыл</p>

	деген командасынан кейін орындалған болып есептеледі.	жасағаны (фигурантты жұлқылағаны) үшін.
--	---	---

Ең жоғары балл жиынтығы:

Қызметтік иттер санаты	Жалпытәртіптік курс үшін	Арнайы курс үшін	Барлығы
іздістіру	65	480	545
қарауылдық	5	300	305

Ескертпе:

1) "Отырғызу", "Жатқызу", "Тұрғызу" және "Дауыстап шақыру" нормативтерін орындау кезінде іздістіру иттері маманнан 40 метр қашықтықта болады;

2) "Отырғызу", "Жатқызу", "Тұрғызу" нормативтерін орындау кезінде болатын қалыпты ұстау уақыты: іздістіру иттері үшін – 30 секунд;

3) тәсілдерді орындау реттілігі, "Дауыстап шақыру" нормативін орындау кезіндегі иттің қалпы, "Апортировка" нормативін орындау кезінде заттың түрін тексеруші адам айқындайды.

4) № 12 нормативтен басқа, қарауылдық иттер жалпы тәртіптік цикл бойынша тексерілмейді, балдарды есептеусіз кинологпен қысқа тізгінмен және тұмылдырықта қозғалуы кезінде олардың басқарылуы тексеріледі.

Жалпы тәртіптік және арнайы цикл бойынша қызметтік иттердің дайындығы төмендегідей бағаланады:

"өте жақсы" – тексерілетін нормативтер бойынша барынша көп балл сомасының жиынтығы 70%-тен кем емес;

"жақсы" – тексерілетін нормативтер бойынша барынша көп балл сомасының жиынтығы 60%-тен кем емес;

"қанағаттанарлық" – тексерілетін нормативтер бойынша барынша көп балл сомасының жиынтығы 50%-тен кем емес;

"қанағаттанарлықсыз" – тексерілетін нормативтер бойынша барынша көп балл сомасының жиынтығы 50%-тен кем.